

Kaupunginhallitus 10.02.2025 § 28

§ 28

Ennakkotietoa tilinpäätöksestä 2024 (Kv-asia)

Valmistelijat / lisätiedot:
Jyrkkä Maria

etunimi.sukunimi@espoo.fi
Puhelinnumero 09 816 21

Päätösehdotus

Esittelijä
Kaupunginjohtaja Mykkänen Kai

Kaupunginhallitus ehdottaa, että valtuusto merkitsee tiedoksi vuoden 2024 tilinpäätöksen ennakkotiedon.

Käsittely

Päätös

Kaupunginhallitus:
Esittelijän ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Selostus

Ennakkotiedot tilinpäätöksestä 2024 perustuvat kirjanpidon tilanteeseen 28.1.2025. Ennakkotilinpäätöksen jälkeen lukuihin saattaa tulla joitain tarkennuksia. Keskeiset ennakkotiedot on koottu PowerPoint -diapakettiin. Varsinainen tilinpäätös käsitellään 31.3.2025 kaupunginhallituksessa ja 19.5.2025 valtuustossa.

Talouden epävarmuus vaikeutti talouden ennustamista - myös valtakunnallisesti

Vuoden 2024 talousarviota laadittaessa ennusteet taloudesta olivat epävarmat, sillä talouden kasvu oli viivästynyt ja työttömyysluvut olivat kasvussa. Vuoden 2024 aikana verotulojen kertymiin liittyi suuria epävarmuuksia ja alkuvuoden heikon verotulokertymän epäiltiin pahimmillaan jatkuvan myös loppuvuoden. Rakenteelliset uudistukset tekivät verotulojen kehityksen vertailun vaikeaksi, sillä viime vuosina verotuloissa ja valtionosuuksissa on ollut useita poikkeuseriä tai muutoksia jaksotuksissa.

Loppukevästä verotulojen ennakoitiin jäävän talousarviosta ja Espoon saama negatiivinen verotulojen oikaisu vahvasti ennustetta. Syksyn aikana verotulojen kehityksen nähtiin kehittyvän suotuisemmin ja ennustetta nostettiin. Loppuvuoden tilitykset toteutuivat kuitenkin vielä positiivisemmin ja lopulta verotuloissa päästiin talousarviolukuihin. Tämä kuvastaa ennustamisen vaikeutta, sillä talouden tilannekuva voi vaihdella vuoden aikana eikä varmuutta tulevasta ole. Ennustamisen haasteet näkyvät myös valtakunnallisissa ennusteissa sekä valtiovarainministeriön analyysissa.

Vaikka verotulot lopulta toteutuivat talousarvion mukaisesti, on muistettava, että verotulot laskivat edellisvuodesta yli 80 milj. euroa. Samaan aikaan kaupungin kulut ja investoinnit kasvoivat, lisäksi oli paikoin merkittäviä ylityksiä talousarvion toteutumisessa. Kaupungin talous on uudessa tilanteessa ja sote-uudistuksen siirtymäaika on käynnissä. Kuitenkin uutta valtioneosuusuudistusta suunnitellaan ja esiin on nostettu sote-erät, jotka verotulojen menetysten kompensatioeränä ovat Espoolle kriittiset.

Erityisen tärkeää kuluvana vuonna on kaupungin oma palvelujen kustannuksiin liittyvä laskenta, vaihtoehtoisten ja kokonaistaloudellisesti edullisimpien palveluvaihtoehtojen valinta, palvelutarpeen ennakointi sekä verotulorahoituksen analysointi. Ne antavat johtamisen kannalta keskeistä tilannekuvaa ja suunnittelun pohjaksi tarvittavaa tietoa.

Espoo kasvaa voimakkaasti - lasten ja nuorten määrän kasvu poikkeaa merkittävästi valtakunnallisesta kehityksestä

Espoo kasvaa voimakkaasti, mikä näkyy erityisesti lasten ja nuorten määrän kasvuna. Väestönkasvu on ollut vahvaa ja erityisesti viime vuosina Espoon kasvu on ollut paikoin jopa suurinta verrattuna muihin isoihin kaupunkeihin.

Ennakkotietojen mukaan Espoon väestönmäärä kasvoi 7 010 asukkaalla. Vuoden lopussa väkiluku oli 321 030. Väestömäärän kasvu oli 2,2 prosenttia.

Kasvu on poikkeuksellisen suurta ja poikkeaa olennaisesti koko valtakunnan yleisestä tasosta. Valtakunnallisesti on nähtävissä, että lasten ja nuorten määrä on laskemassa muualla kuin Suomen suurimmissa kaupungeissa. Koko Suomen väestönkasvusta reilusti yli 60 prosenttia tulee pääkaupunkiseudulta ja trendi vain voimistuu.

Espoon väestöstä yli 80 000 henkilöä on vieraskielisiä ja heidän osuutensa väestöstä on 25 prosenttia. Vieraskielisten osuus väestöstä kasvaa vuosittain ja kehitys on voimistuva.

Työttömyysluvut edelleen kasvussa

Työttömien osuus työvoimasta oli Espoossa joulukuun lopussa 10,9 prosenttia. Sen oli noin prosenttiyksikön korkeampi ja työttömiä oli 2 193 (14,5 %) enemmän kuin vuotta aiemmin.

Työttömien määrä on kasvanut vuoden 2023 maaliskuusta lähtien. Kasvu jatkui koko vuoden 2024. Etenkin alle 25-vuotiaiden työttömyys kasvoi voimakkaasti ja vuoden lopulla myös pitkäaikaistyöttömyyden kasvu kiihtyi. Avointen työpaikkojen määrä romahti vuoden 2024 aikana: vuoden lopulla määrä oli 599 eli alle puolet vuodentakaisesta määrästä.

Rahoitustuotot paransivat kaupungin tulosta – verotuloja kertyi lopulta talousarvion mukaisesti

Kaupungin tulos oli n. 105 milj. euroa, mikä on 50 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Tulosta paransivat rahoitustuotot, jotka toteutuivat lähes 40 milj. euroa talousarviota parempana. Kokonaisuudessaan kaupunki sai rahoitustuottoja n. 60 milj. euroa, joten niiden merkitys viime vuoden tuloksen muodostumisessa on merkittävä.

Ulkoisia toimintatuottoja kertyi n. 355 milj. euroa, joka jää alle alkuperäisen talousarvion. Vaikka toimintatuotot kokonaisuudessaan näyttävät toteutuvan lähelle talousarviota, on erien sisällä merkittäviä eroja. Yleinen taloustilanne vaikutti maanmyyntituottoihin, jotka jäivät tulotavoitteestaan yhteensä 35 milj. euroa.

Toimintatuottojen kertymää nosti erityisesti maankäyttösopimusten tulojen kasvu n. 23 milj. eurolla yli talousarvion, jotka edellyttivät vastaavalla summalla sopimusrakentamisen investointien kasvattamista. Tuottoja kerryttivät ulkoista rahoitusta saavat projektit ja hankkeet, jotka kasvattivat samalla summalla myös ulkoisia kuluja.

Ulkoiset toimintakulut olivat 1 342 milj. euroa, ja ne kokonaisuudessaan alittivat alkuperäisen talousarvion noin 11,5 milj. eurolla. Huomioitavaa kuitenkin on, että toimintakulujen paikoin merkittävää ylitystä tasoittivat mm. tietohallinnon kulujen ja keskitettyjen palkkavarausten alittuminen. Toimintakulujen osalta on olennaista huomioida kustannukset, jotka aidosti ylittyivät ja toiminnot, joissa esimerkiksi kulujen syntyminen siirtyi vuodelle 2025. Jo nyt on tiedossa, että osa vuoden 2024 alituksista ovat kuluja, jotka realisoituvat myöhemmin.

Suurimmat ylitykset toimintakuluissa syntyivät kasvun ja oppimisen toimialalla yht. 16 milj. euroa sekä Tilapalvelut-liikelaitoksessa 11,3 milj. euroa. Lisäksi muilla toimialoilla oli yksittäisiä ylityksiä toimialan sisällä.

Määrärahamuutokset tuotiin valtuuston käsittelyyn käyttötalouden osalta osavuosikatsaus 3:n yhteydessä, jotta muutostarpeet olisivat mahdollisimman realistisia. Käyttötaloudessa ja investoinneissa oli kuitenkin poikkeamia, joita ei ennakoitu osavuosikatsaukseen.

Toimialojen ja tulosyksiköiden tulee kiinnittää erityistä huomiota ennusteiden laadintaan ja hyödyntää johtamisen ja talousohjauksen tietojärjestelmän (JoTo) mahdollistamaa analytiikkaa. Näin pystytään tuottamaan laadukkaampaa tilannekuvaa kaupungin taloudellisesta tilanteesta. Valtuustoon nähden sitovien tasojen poikkeamat muutettuun talousarvioon raportoidaan tarkemmin tilinpäätöksessä.

Verorahoitusta kertyi 1 226 milj. euroa. Verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) ylitti lopulta alkuperäisen talousarvion 4,2 milj. eurolla. Verotulojen arvioiminen vuoden 2024 talousarvioon onnistui melko hyvin, mutta ennustamista vuoden aikana vaikeutti merkittävästi se, miten yleinen taloustilanne ja työttömyyden kasvu lopulta vaikuttaisivat verotulojen toteumaan. Talouskehityksen epävarmuuden lisäksi verojen ennustamista vaikeutti verojen jaksotusmuutokset kalenterivuosien välillä.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen tilikausi sote-uudistuksen yhteydessä uudistetulla kuntien rahoitusmallilla. Vuoden 2023 verokertymää kasvatti vielä uudistuksen ns. verohännät. Verohännät poistuivat vuonna 2024 ja Espoon verotulot laskivat 9 % eli 82 milj. euroa vuodesta 2023.

Kunnallisveroa kertyi 526 milj. euroa eli 1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota enemmän. Verovuoden 2023 kunnallisveron oikaisu oli Espoolle 14 milj. euroa negatiivinen. Oikaisun takia, kunnallisveron arviota alennettiin vuoden aikana, mutta marras-joulukuun tilitykset toteutuivat ennakoitua suurempana ja alkuperäinen talousarvio toteutui. Verokertymää kasvatti valtakunnallisesti odottamaton jaksotusmuutos ansiotulojen ennakonpidätyksissä, jonka takia ennakonpidätyksien osuus oli poikkeuksellisen suuri vuonna 2024.

Kiinteistövero kasvatti kiinteistöverouudistus, jossa maapohjan kiinteistöveron alaraja nousi vuoden 2024 alusta. Kiinteistöveroja tilitettiin 162 milj. euroa ja ne kasvoivat 19 milj. euroa (13,3 %) edellisvuodesta. Kiinteistövero toteutui 3 milj. euroa alle alkuperäisen talousarvion. Osa vuoden 2024 kiinteistöveroista erääntyy maksettavaksi vuoden 2025 puolella tammi- ja helmikuussa

Yhteisövero kertyi 141 milj. euroa eli 8 milj. euroa talousarviossa ennakoitua enemmän. Alkuvuodesta tilitettyt vuoden 2023 lisäennakot olivat arvioitua suuremmat ja kasvattivat Espoon koko vuoden kertymää. Valtakunnallisesti yhteisövero laski ennakkotietojen mukaan 7,9 prosenttia vuonna 2024. Lopulliset tiedot tarkentuvat verotuksen valmistuttua.

Valtionosuuksia tilitettiin Espoolle 397 milj. euroa. Huomioitavaa kuitenkin on, että valtionosuuksiin luokitellaan sote-erät, muutosrajoitin ja siirtymätasaus. Niiden osuus valtionosuuksista on 161 milj. euroa eli 40,6 prosenttia. Sote-erillä oikaistaan kunnilta sotemuutoksessa siirtyneiden tulojen ja menojen erotusta. Espoolta leikattiin vuositasolla n. 200 milj. euroa enemmän verotuloja kuin mitä sote-palveluiden kustannukset olivat. Epätasapainoa oikaistaan vain osin sote-erillä, jotka lasketaan valtionosuuksiin, joita ne eivät ole. Sote-erät ovat tosiasiallisesti kompensatiota Espoon verotulomenetyksistä, jonka sote-uudistus aiheutti.

Rahastojen markkina-arvot kasvoivat vuonna 2024 kun sekä korot että osakkeet tuottivat molemmat hyvin. Rahastojen tuotot vaihtelivat 5,2 prosentin ja 9,5 prosentin välillä (markkina-arvoin). Rahastojen kirjanpidollinen tulos oli 40,6 milj. euroa alkuperäisen talousarvion ollessa 16,7 milj. euroa. Suurin poikkeama ennusteeseen johtui peruspalveluiden ja maanhankinnan investointirahaston arvopapereiden luovutusvoitoista, jotka ylittyivät 17,9 milj. eurolla.

Vuosikatteeksi muodostui 306,7 milj. euroa ja tilikauden tulokseksi 104,8 milj. euroa. Kirjanpidossa on tiedossa yksittäisiä eriä, jotka eivät vielä näy tilinpäätöksen ennakkotiedon luvuissa, nämä tarkentuvat varsinaiseen tilinpäätökseen.

Espoon investointitaso korkea - nettoinvestoinnit lähes 330 milj. euroa

Kaupungin nettoinvestoinnit olivat yhteensä 330 milj. euroa ja ne kasvoivat edellisvuodesta. Uudisrakentamisen määräraha oli 97,7 milj. euroa ja toteuma 78,5 milj. euroa. Määrärahaa jäi käyttämättä lähinnä hankkeiden ajoitussyistä.

Infrarakentamisen määrärahoja korotettiin vuoden aikana 43,5 milj. euroa ja ne olivat yhteensä 138,4 milj. euroa. Investoinnit toteutuivat lähes suunnitelmien mukaisesti.

Toiminnan ja investointien rahavirta oli n. 19 milj. euroa negatiivinen, vuosikate ei riittänyt investointien rahoitukseen. Rahavirta toteutui kuitenkin alkuperäistä talousarviota parempana. Tulosta paransivat rahastojen tuotot, jotka pääosin ohjataan rahastoihin ja ne eivät suoraan paranna palvelutuotannon rahavirtaa.

Talousarviolainoja ei nostettu hyvän kassatilanteen ansiosta. Lainakantaa lyhennettiin 47,3 milj. eurolla. Kaupungin lainasalkusta (790,1

milj. euroa) oli kiinteäkorkoista lainaa 86,08 prosenttia ja lainasalkun keskiporko 1,24 prosenttia. Kaupungin kassatilanne oli hyvällä tasolla ja kassasijoitukset tuottivat vuoden aikana noin 4,7 prosenttia eli 19,6 milj. euroa. Niillä pystyttiin kattamaan myös lainojen korot, jotka olivat 10,1 milj. euroa.

Koko konserni talouden kehityksestä saadaan tieto konsernitiilin päätöksen valmistuttua maaliskuussa 2024.

Kaupungin henkilöstömäärä oli vuoden 2024 lopussa noin 11 100

Kaupungin palveluksesta siirtyi vuoden 2023 alussa noin 5 000 henkilöä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueelle. Henkilöstöä oli vuoden 2024 lopussa yhteensä 11 130 henkilöä, josta 78 prosenttia työskentelee kasvun ja oppimisen toimialalla.

Henkilöstömäärän kasvu oli 173 henkilöä. Henkilöstöstä vakinaisia oli 7 616 ja määräaikaisia 3 514. Henkilöstö- ja vuokratyökustannukset kasvoivat vuoden aikana noin 3,5 prosenttia. Henkilöstökustannukset nousivat 4,4 prosenttia ja vuokratyökustannukset laskivat noin 15 prosenttia. Henkilöstökustannuksia nosti uusien tehtävien perustaminen ja se, että työvoiman yleinen saatavuus kaupungin tehtäviin parani, jolloin avoimena olleita tehtäviä saatiin täytettyä. Samalla vuokratyövoiman käyttöä vähennettiin merkittävästi.

Ennakkotieto vuoden 2024 kaupunkitasoisten tulostavoitteiden toteutumisesta

Vuodelle 2024 on asetettu yhteensä 26 kaupunkitasoista tulostavoitetta. Tulostavoitteista 18 arvioidaan toteutuvan. Viiden arvioidaan toteutuvan pääosin. Tulostavoitteista kolmen ei arvioida toteutuvan.

Kaksi vuoden poikkeamista liittyy nuoriin. Ensimmäinen poikkeama liittyy nuorisotyöttömyyteen, joka on viime mittaustuloksen jälkeen kääntynyt jälleen huonoon suuntaan sen ollessa samalla tasolla kuin yleinen työttömyys eli 10,9 prosenttia. Tärkeää on kuitenkin huomata, että pääkaupunkiseudun keskiarvo on 12,3 prosenttia eli Espoolla menee suhteessa muihin paremmin. Huonoa kehityssuuntaa havaitaan myös kiusaamiseen ehkäisyyn liittyvän tavoitteen osalta, jossa tulokset ovat heikentyneet oppilaskyselyn perusteella niin aikuisten puuttumisen osalta kuin myös koetun kiusaamisen osalta. Kolmas poikkeama liittyy yritystyöpaikkojen määrän kasvuun, jota ei ole arvioiden mukaan tapahtunut tämän vuoden aikana. Tulostavoitteiden toteutumista haastaa erityisesti Suomen yleinen elinkeinomarkkinoiden ja julkisen talouden tilanne.

Positiivisia tuloksia on saatu esimerkiksi varhaiskasvatuksen henkilöstön tyytyväisyydessä sekä työpaikkojen houkuttelevuudessa. Hyviä tuloksia on saatu esimerkiksi poliisin julkaisemassa häiriöindeksissä, jossa Espoo pärjää parhaiten suurten kaupunkien osalta. Rakentamisen lupien osalta ollaan vielä jäljessä kokonaistavoitteesta, mutta paljon positiivista kehitystä on tapahtunut, esimerkiksi omakotitalojen luvista 83 prosenttia käsitellään alle 75 vuorokaudessa. Positiivisena nostona voidaan pitää myös hiilineutraalius tavoitteen edistymistä suunnitelman mukaisesti sekä kestävän liikkumisen lisääntymistä, joka on Espoossa kasvanut 6 prosenttiyksikköä viime mittauksesta. Piristävää on myös startupyritysten määrän ja rahoituksen kasvu viime vuodesta.

Konserniraportti, ennakkotieto vuoden 2024 tavoitteiden ja toiminnan toteutumisesta

Konserniraportti tammi-joulukuu 2024 sisältää Espoo-konsernin merkittävimpien yhteisöjen toimintaan ja talouteen liittyvät olennaiset tiedot Espoon valtuuston asettamien tulostavoitteiden näkökulmasta. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) ja Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymän (HSY) tiedot esitetään tarkemmin erillisellä PKS-omistajaohjausraportilla.

Valtuusto on asettanut vuoden 2024 talousarviossa Espoon konserniyhteisöille yhteensä 32 tavoitetta, joista toteutui tavoiteasetannan mukaisesti 19 kappaletta. Yhdeksän tavoitetta toteutui osittain, ja seuraavat neljä jäi toteutumatta: talous on tasapainossa ja tuottavuus kasvaa (Omnia), ammatillisen koulutuksen arvostus kasvaa (Omnia), toiminnan omarahoitusosuuden kasvattaminen (EMMA) ja toiminnan omarahoitusosuuden kasvattaminen (Espoon teatteri).

Konserniraportilla ja PKS-omistajaohjausraportilla esitetyt tiedot ovat tilinpäätöksen ennakkotietoja ja saattavat muuttua varsinaiseen tilinpäätökseen.

Päätöshistoria

Liitteet

- 1 Tilinpäätöksen ennakkotieto 2024
- 2 Konserniraportti tammi-joulukuu 2024
- 3 ETP_tulostavoitteet 2024
- 4 PKS-omistajaohjausraportti HSL ja HSY Q4-2024
- 5 Vastaukset vuoden 2024 pöytäkirjamerkintöihin
- 6 Valtuustoryhmien toiminnan tukeminen 1.1.-31.12.2024

Oheismateriaali

- ST Tuloslaskelma TP 2024

Tiedoksi